

ADEVĂRUL

ABONAMENTUL:

Pe un an --- 4 cor.

Pe 1/2 de an --- 2 "

Pe 1/4 de an --- 1 "

Un număr 8 fileri.

Pentru străinătate:

Pe un an --- 6 cor.

Pentru America:

Pe un an --- 2 dolari

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT DIN UNGARIA

APARE ÎN FIECARE DUMINECĂ

Redacția și Administrația:

BUDAPESTA, VIII., CONTI-UTCA 4.

Aci sunt a să trimite tot felul de scrisori, cereri și bani. Tot aci să primesc anunțuri cu prețuri moderate.

Adunare poporală în Lugoj.

Poporul muncitor din Lupoj, în 15 Februarie n., Duminecă va ținea o mare

adunare poporală,

în contra noii legi de presă și pentru răspîndirea și întărirea foilor muncitorești.

Orator român va fi tovarășul *Iosif Ciser* din Budapesta.

Poporul muncitor din Lugoj și jur să ieie parte la această adunare de protestare, căci e vorba de soarta noastră a tuturor!

Comitetul partidului social-democrat din Lugoj.

Noua împărțire a cercurilor electorale.

Decînd a venit partidul muncii la putere, toate faptele, toate legile ce le-a adus, au fost dăunătoare pentru poporul muncitor, pentru țară. Dar dintre toate faptele, dintre toate legile tor noua lege electorală, noua lege de vot a fost cea mai mizerabilă și cea mai ticăloasă. Această lege a nimicit orice speranță a muncitorimei, ca în viitorul apropiat să poată primi vre-o îndreptățire cinstită, vre-o împărțire de drepturi. Această lege prin dispozițiunile ei barbare a tăgăduit dela partea cea mai mare a poporului dreptul atît de omenesc, atît de elementar, dreptul de alegere.

Și pentru întregirea legii acesteia, pentru o consolidare și mai mare a stărilor de azi s'a făcut și noua împărțire a cercurilor electorale. La săvîrșirea împărțirii acesteia nu s'a luat în seamă nimic altceva, decît numai interesele stăpînitorilor și în primul rînd al partidului muncii. Partea cea mai mare a cercurilor așa s'a croit, ca reușita candidațiilor guvernamentali să fie sigură totdeauna. În ținuturile, unde poporul e mai înaintat în cultură, unde numărul știutorilor de carte e mai mare, unde nu se pot cumpăra voturile cu rachiu și cu bani, acolo numărul alegătorilor dintr'un cerc ajunge pînă la 5-6 mii, cum e în comitatul Caras-Severin și alte comitate. Iar unde trăește poporul și acum în negură, prin locurile unde sunt întinsele pămînturi erariale și unde e sigură reușita candidațiilor guvernului, acolo e mic și numărul alegătorilor, precum e în comitatul Cojocnei, unde sunt abia 1873 alegători într'un cerc.

Dar statistica făcută cu ocazia înaintării în Cameră a proiectului acestuia, arată totodată și starea înapoiată în care se află poporul român și dovedește încăodată marea tradare ce au făcut-o naționaliștii români atunci, când s'au retras din lupta ce noi am dus-o pentru votul universal. Publicăm aici o mică părțică din statistica asta, făcînd o asemănare între comitatele locuite în mare parte de ro-

mâni și între comitatele locuite numai de maghiari. Vedem mai jos cum cercurile din comitatele cu majoritate românească deși au alegători mai puțini, *ele numără încăodată atîția locuitori, ca și cercurile maghiare*. Nu e de mirat faptul acesta, deoarece românii sunt o națiune săracă, și pe baza legii electorale alui Tisza, care cere dela alegători să aibă avere, să știe scrie și citi, ei nū pot primi drept de vot. Vedem din asemănarea de mai jos clar ca lumina soarelui, că dacă este vre-o națiune în Ungaria, căreia îi trebuie *votul universal și egal*, apoi aceasta e cea română. Românii numai prin votul universal vor putea ajunge alegători și ori-ce altă lege bazată pe cenzul averii, ori al științei de carte, aduce astfel de rezultate:

Comitatul	Pe un cerc se vine		Câți știu scrie și citi în %
	alegători	locuitori	
Cojocna	1873	56.309	35.5
S.-Dobâca	1988	50.263	28.4
T.-Arieș	2273	58.061	37.0
Făgăraș	2432	47.380	58.1
Hunedoara	3718	67.786	33.7
Caras-Severin	5539	58.020	50.5
Arad	3703	50.135	47.0
Timiș	4447	44.293	61.9
Torontal	4366	45.389	64.6
Maramureș	4753	59.484	26.6

Din statistica aceasta putem vedea cîți alegători și cîți locuitori se vine pe cîte un cerc din ținuturi românești; cîte procente (la sută) știu scrie și citi dintre ei. Și privind bine la numerii aceștia, vom înțelege marea nedreptate a guvernului și tradarea nemăsurată a „naționaliștilor“ noștri, cari s'au făcut părtași ai nedreptății poporului român.

Să vedem vre-o câteva comitate din ținuturi maghiare:

Comitatul	Pe un cerc se vine		Câți știu scrie și citi în %
	alegători	locuitori	
Udvarhely	2256	24.742	68.9
Treiscaune	2513	29.517	66.8
Sáros	2784	28.793	58.3
Esztergom	3838	29.911	83.3
Gömör	4331	31.272	80.7

În cercurile din comitatele Cojocna, Solnoc-Dobâca, Turda-Arieș, etc. sunt încăodată atîția locuitori, cîți sunt în cercurile din comitatele Udvarhely, Treiscaune, etc. Ce dovedește aceasta? Nimic altceva, decît că românii cari sunt mulți la număr, n'au avere, nu știu scrie și citi, deci nu pot fi nici alegători. De aceea a trebuit ca în Cojocna să se ia într'un cerc 56.309 locuitori, din cari numai 1873 sunt alegători, pe când în Udvarhely s'au luat numai 24.742 de locuitori, dintre cari totuși sunt 2256 alegători.

Nu le spunem acestea doar din vre-o ură națională, deoarece nimeni nu dorește mai mult decît noi, ca și poporul maghiar să fie îndreptățit, însă voim să constatăm numai, că românii au lipsa cea mai mare de votul univer-

sal, căci numai prin acest drept vor putea pași pe calea înaintării și a bunăstării.

Astea sunt date statistice, sunt argumente nerăsturnabile, cari dovedesc că naționaliștii au tradat cea mai sfîntă cauză a poporului român, neluînd lupta contra guvernului atunci, când acesta a făcut noua lege electorală.

Dar oare cine poartă vina că poporul român e atît de înapoi, ce e cauza ca țărani români în mare parte sunt atît de săraci și necunosători ai literei? Cauza sunt împrejurările neprielnice în cari trăesc și vina o poartă toți nădrăgarii „naționaliști“: popii, dascălii, avocații și alți trintori ce vietuesc din munca poporului și cari nu i-au dat acestuia o învățătură sănătoasă, prin care să se fi putut ridica la o stare mai bună. Ei au dus poporul în starea mizerabilă de azi și tot ei au dat mână de ajutor guvernului, spre a-l ținea și pe mai departe în robie. Dela acești naționaliști, dela acești popi, avocați și alți domni nici în viitor nu putem aștepta vre-o îndrumare mai bună. Poporul singur trebuie să înceapă lupta de scăpare și desrobire, să *cucerească votul universal și egal, căci fără acesta viața nu-i este viață!*

La răscruci.

În drumul lung și anevoios, ce-l bat neamurile în timpul nașterii, dezvoltării și pieirii lor, nu arareori ajung la răscruci. Se 'nerucisează căi multe și felurite. Unele par prăpăstioase, dar poate duc mai repede la îndeplinirea lipsurilor materiale și ideale. Altele par netede, dar nu știi, de nu ocolesc prea mult aceiaș piedecă, ce tot trebuie s'o învingă neamul de vrea să înainteze.

Cei ce cărmuesc soarta cutărui neam trebuie să socotească înainte de toate piedecile și primejdiile, de cari înaintarea neamului se poate izbi. Trebuie să cunoască puterea de rezistență a poporului și să știe ce fel de piedeci poate infrunta fără pierderi prea mari. Trebuie să chibzuiască de se plătește să pună la încercare averea de puteri, ori să mai îngăduie mergînd în pace și cu răgaz pe drumul neted și cunoscut, pînă se 'nțetesc și se oțlesc cu desăvîrșire.

Neamul românesc și 'n trecutul apropiat a avut destulă parte să ajungă la răscruci în politica sa purtată de oameni adesea nepricepuți. Să ne gândim la clipa de grea hotărîre, când o parte a românilor a trecut la catolicism cu gândul că vor ajunge părtași din aerele nenumerate ale bisericii catolice. Calea apucată s'a dovedit greșită. Unul dintre cei mai luminați români uniți Gheorghe Șincai, a recunoscut, că s'au înșelat în așteptări și 'n făgăduieli.

A venit anul ce și-a scris numele cu litere de foc în amînirea multor popoare; anul frumos, când soarele deșteptării ne-a umplut și pe noi de nădejdi și vise într'un viitor liber și vrednic de trăit. 1848. Când la 3/16 Maiu multe mii de români adunați au alcătuit acel minunat program al cererilor iobăgimei române, pentru care într'adevăr face să rupți și trebuie să luptăm cu toții, doar nu s'a împlinit nici un punct din acest program democratic!

S'a descins revoluția ca o năpraznică vijelie.

Amăria și asuprirea de veacuri s'a deslăntuit, oamenii au prins coasă și topor și s'au năpustit asupra boierilor, nemeșilor, cari veacuri de-a rândul le-au supt sângele și măduva și i-au ținut drept vite și slugi. Aici boierii, nemeșii întâmplător au fost unguri și astfel românii au prins a crede că ungurii li-s dușmanii de moarte, li-s ucigași ca unguri, iar nu ca orice boier de fiece nație. Nefiind înțelegerea între ei cu revoluționarii de alt neam n'au putut să lupte împreună pentru ajungerea scopurilor democratice, pentru frățietate, egalitate și libertate. N'a vrut episcopul, care-a ajuns sfetnic împărătesc, pentru că și-a mînat turma înspre curtea împărătească.

Vedem, că la această răscruce, poporul, țărănimea zisă proastă a pornit pe calea cea prăpăstioasă, dar calea din culme le-ar fi putut deschide un viitor în care s'ar fi putut desvolta materialicește și astfel în cultură. Însă „domnii“, „naționaliștii“, mai virtos însă preoțimea cea interesată în loc să silească cercurile cărmuitoare spre întărirea cererilor democratice ale poporului, s'au lăsat purtați de nas prin măguliri, lanțuri de aur, titluri, ori au fost mituiți cu bani. Poporul a rămas tot așa de asuprit. Adecă nu. Deschizându-se calea învățăturii și pentru fii iobagilor români, mulți dintre aceștia și-au uitat de cererile drepte ale părinților și s'au înșirat între asupritorii și sugătorii țărănimei.

S'a alcătuit pătura cultă a românilor, cei 8500 de „domni“, cari azi îmbie pe cel mai încăpăținat boier, asupritor de drepturi și libertate, cu sufletele țărănimei române. Iar fac tîrg cu dușmanii, iar lasă la oparte pe cei ce luptă asemenea românilor țărani pentru drepturi și putința de-a trăi și de-a se desvolta.

Am mai ajuns la răscruce și când cu împăcarea dintre împărat și țară, la 1867. Atunci chiar ne-am proccpsit. Am pierdut și cele câteva posturi înalte, în cari de apucau oameni luminați și buni români, tot mai puteau ajuta țărănimii. În schimb ne-am ales cu statutul organic bisericesc, al cărui folos pentru popor e cel puțin îndoielnic.

O singură dată, cu prilejul revoluției din 48, țărănimea și-a înțeles interesul și a stîrpiț cu foc și fier boierimea ce i-a asuprit. Dar conducătorii n'au știut trage folos din acțiunea țărănimei neluptînd cu stăruință pentru programul democratic, care cuprindea tot ce-i de lipsă pen ru înaintarea unui popor de țărani.

Dimpotrivă! Au ațîțat în popor ura și dușmănia împotriva celorlalte țărănimi din țară, de alte legi și limbi. În loc ca împreună cu acestea să lupte și astfel să silească cărma să le recunoască dreptele lor cereri.

Acum lăcomia marilor puteri — doar împăciuirea lui Tisza cu românii e pusă la cale de câteva mari puteri dornice de întindere — iar ne-a împins la răscruce. Firește că iar caută „domnii naționaliști“ calea ce duce pentru și la titluri și averi, iar pe țărani îi lasă pradă tuturor neajun-urilor și greutăților asupririi îndoite: de străini și frați.

Dar se strecoară în gândul nostru un mănunchiu de lumină, de nădejde! Imi vine aminte vorba unui român cumpătat și înțelept: Nouă ne merge încă prea bine! Se apropie clipa, când țărănimea de orice limbă se înfrățește și împreună cu muncitorimea trec peste interesele „domnilor“ și alcătuind un mare partid democratic luptă până la învingere, luptă cu vitejie și constiință pentru ajungerea unui stat democratic.

Atunci le putem fi mulțumitori „naționaliștilor“ c'au spart unitatea de interese dintre românii țărani muncitori și românii domni, sugători ai măduvei țărânești.

Iar statul democratic va asigura tuturor neamurilor dreptul limbii și culturii lor speciale înaintea legii și în societate.

Nădăjdum, că după acest mîrșav pact al renegaților români cu ungurul reacționar, se va înjgheba și în sînul poporului român un partid puternic al celor nemulțumiți și trași pe sfoară. Iar acest partid va fi democratic, căci va înțelege rostul vremii și trebuința neapărată de-a lupta pentru înființarea statului democratic, care va asigura ființa și înaintarea poporului român, precum și a celorlalte popoare locuitoare în țară.

În nădejdea aceasta toți prietenii adevărați ai democrației, toți românii buni își pot bate joc de „conducătorii naționaliști“ cari vînd pielea ursului încă plin de putere și viață.

Dr. Nora Leményi-Rozvan.

CRONICA

*** IN TARĂ.

Ce zice un om de știință despre pactul româno-maghiar?

Sîmbăta trecută, în 31 Ianuarie n. dl Dr. Jászai Oszkár, profesor universitar, a ținut o conferință la cercul studentesc „Galilei“, despre chestiunea naționalităților din Ungaria. Dl Jászai e om cu renume frumos, de ani îndelungați se ocupă cu chestia naționalităților și înainte cu doi ani a fost publicat o monumentală operă științifică despre chestiunea asta.

FOIȚA

***

Pe stradă.

I.

Ce o fi aici, că-i strașnică lumină?
Se vede, bre, de parcă-i lună plină —
Și drumu-i alb, — curat ca apa lîină...

— Dar ce, socoți că ești în sat la noi,
Să cazî în gropi, mergînd pe lîngă boi?
Aici stă Vodă, bre, și cu cei doi!...

Și cum foese, de parcă-i iarmaroc!
— „Ce te boldești, mojice-n drum? Fă loc!“ —
— Ți-a tras? S'o strîngi, că-i bună de noroc.

Aici tot mîndre curți țin șir — și cum
Schipește-un geam pînă departe 'n drum —
Și noi acasă, bre, chiorîm de fum!...

Colea pe semne-i chef și voie bună;
Și vin boierii cîrd — mereu s-adună, —
De cântece vîzduhu-ntreg răsună.

Văd una prîntre ei, cu sînul gol
Și-n giurul ei vre-o patru-i dau ocol, —
Așa muiere, mă, te dă de gol...

Te uită-n rînd cu dînșii stă și-un căne.
De-o fi și-n rai c-aici atîta pîne, —
Eu n-ași mai vrea s-apuc ziua de mîne...

II.

Ce de-a femei și toate-s tinerele...
Li-s albe mînile și mititele; —
Dar strînse-s, bre, la mijloc, — vai de ele!

Vezi, se frămîntă toată săptămîna:
Și fata lor — și moica și bătrîna, —
Ca să le fie-obrajii albi și mîna!...

Ia, să le pui să tae, păpușoi,
Să umble-un ceas desculțe prin noroi,
Să tremure de frig pe lîngă boi, —

La plug să steie-n ploaie, ca un căne —
Și-atunci să vedem, ce mai rămîne
Din frumusețea lor de azi, pe mîne...

Oricum, dar pe Ieana mea, c-o știi, —
Că ea și eri ne-a 'ntîmpinat în vi,
Cînd ne-a dat flori de-am pus la pă'ării...

Pîrlită, bre, de soare-asa, cum este,
Eu nu o dau pe zece de aceste; —
In ochii ei ce limpede poveste!

Ea nu-i ca astea cu obrazul uns
Și nu se gudură cînd te-a ajuns.
Iar cînd nu-i placi nu rîde pe ascuns.

S'o vezi trecînd în fugă la fîntînă,
Ori, cînd o ține Badea strîns de mîndă:
In ochii ei ce dragoste blajină!...

I. Păun (Pincio).

Încă pe timpul când coaliția era la putere și prigonea pe naționalități în modul cel mai barbar, dînsul și-a ridicat cuvîntul prin grai viu și în scris, spunînd că pe calea începută de șovinistii maghiari vor ajunge la rîpă, deoarece asuprirea naționalităților este în dauna statului întreg.

În conferința de Sămbătă seara a arătat că pactul de acum nu s'a început din buna chibzuială ori din simțul de dreptate al șovinistilor maghiari, ci pentru că în primul rînd Viena voește la tot cazul să susțină prietenia cu Români, iar Tisza, care în urma fărădelegilor lui a ațîțat ura poporului maghiar asupra sa, prin pactul acesta voește să câștige prietenia și sprijinul naționaliștilor români. Dar oricum, e bine că a venit pactul, deoarece acesta va fi începutul deslegării adevărate a chestiunii naționalităților din Ungaria, care numai prin lățirea democrației, prin oferirea de pămînt atît țărănilor maghiari cît și nemaghiari se va putea înfăptui.

Spune că azi încă n'a sosit timpul, nu sunt oamenii, cari cu mîna sigură să poată rezolvi problema aceasta atît de însemnată. Tisza, care e dușmanul cel mai jurat al poporului, nu va aduce nici un bine, iar opoziționiștii de azi, cari ar fi se reprezinte democrația, nu se pot lăpăda încă de ideile lor greșite și sunt contrari drepturilor ce trebuiesc date naționalităților.

Dar va veni și nu e departe vremea, cînd chestiunea asta va fi atît de arzătoare, încât va trebui să fie deslegată în mod cinstit și îndestulător, dîndu-se tuturor naționalităților deplină putință de a se desvolta atît pe cale culturală cît și materială.

Asta însă nu va face-o nici Tisza, nici opoziționiștii șovinisti de azi, ci numai adevărații democrați ai viitorului.

Proiectul de lege despre noua împărțire a cercurilor electorale.

Sîmbăta trecută a fost înaintat în Cameră proiectul de lege despre noua împărțire a cercurilor electorale. Era de prevăzut că proiectul acesta va fi făcut pe calapodul legii de vot și o va întregi pe aceasta. Ținta guvernului e ca prin noua împărțire a cercurilor să-și asigure domnia și pe mai departe, căutînd să nîmicească cercurile acelea, despre cari se știe că pînă acum tot deputat opoziționist trimiteau în Cameră.

Cele mai multe cercuri au fost nimicite în Ardeal, astfel că cele 17 comitate ardelenesti cari mai nainte trimiteau 74 deputați, după proiectul cel nou nu vor trimite decît 65.

În următoarele comitate locuite și de români s'a redus numărul cercurilor: Sălaj (3 în loc

Pentru ce trebuie să se ocupe muncitorii cu politica?

De Ernest Garami

O zicătoare veche spune că „politica e mișelie domnească“. Așa credea mai demult poporul și așa crede încă și azi în unele ținuturi. Domnii încă țin politica ca o treabă a lor și niciodată n'au întîrziat a spune, că și după părerea lor politica e numai pentru „domni“. De aici devine că și 'n ziua de azi în multe locuri se întîlnește omul sărac, muncitorul cu felul acela de cugetare, că el și tovarășii lui să nu facă politică — nu e pentru ei meseria asta!

Adevărat e oare?

Adevărat e oare aceia, că muncitorul să nu se ocupe cu politica, că doar asta nici nu-l privește și nici nu o înțelege? Adevărat e oare că politica e un lucru ce privește numai pe trîndavii cu stare bună?

Să vedem mai întîiu: ce mai e și politica aceia?

Toate trebile cărmuirii de stat, toate lucrările de conducere, de rezolvire, de dirigiare a trebilor acestora, laolaltă fac politica țării.

Dar din ce sunt compuse trebile astea? Statul de azi rezolveste și dispune asupra vieții, a sorții foarte multor milioane de oameni, as-trînge în mîna sa o putere uriașă, care se manifestează, iese la iveală atît în afară cît și 'n lăuntrul țării. Se înțelege așadar, că foarte multe chiemări cad pe ei și iarăși e firesc că felul îndeplinirii chiemărilor acestora, tocmai

de 4), Alba-Inferioară (4 în loc de 7), Trei-scaune (5 în loc de 7), Huniedoara (5 în loc de 6), Murășturda (4 în loc de 5), Sibiu (5 în loc de 6) Solnoc-Dobâca (5 în loc de 7), Turda-Arieș (3 în loc de 4).

Acest proiect, care ciopârțește atât de mult cercurile românești e încă o dovadă că Tisza nu vrea binele poporului român, ei pescuind în turbure și cu făgăduieli goale vrea să câștige sprijinul „domnilor” naționaliști români.

În urma noii legi electorale numărul alegătorilor va fi 1 milion 838 de mii, iar numărul cercurilor electorale se va urca dela 413 la 435, așa că pe un cerc se vine în general câte 4226 de alegători.

Mai multe cercuri ca până acum au primit și următoarele comitate românești: Brașov (5 în loc de 4), Bistrița-Năsăud (3 în loc de 2), Torontal (13 în loc de 12), Caraș-Severin 8 în loc de 7).

Comitatul Caraș-Severin a eșit cel mai rău. Aici se vine pe fiecare cerc câte 58.020 de locuitori, dintre cari 5539 au drept la vot; așa că după dreptate s'ar fi putut da 12 cercuri comitatului acesta și nu numai 8.

Astfel de roade aduce pentru noi prietenia naționaliștilor români cu Tisza.

Drepturi nu se dau, dar poveri vin cu duimul pe spinarea poporului.

În ședința de Miercuri, 28 Ianuarie s'a desbătut și s'a primit în Casa țării proiectul despre noua urcare a contingentului de recruți. Adecă despre mărirea armatei și urcarea cheltuelilor militare. Înainte cu doi ani, când s'a urcat întâi dată numărul recruților, guvernul spunea că în decurs de zece ani nu va mai veni cu alte cerințe. Și iată că acum și-a uitat de ce a promis înainte cu doi ani. Însă partidul muncii n'a mai luat în nume de rău călcarea asta de cuvânt, ci a votat frumos tot ce i-s'a poruncit. Pe ei puțin îi împoartă, pe ei nu-i mai doare de suferințele poporului. Țara întreagă și mai cu seamă muncitorimea geme, abia mai poate respira și sub poverile de pînă acum, iar ei încontinuu măresc greutatea și birurile ce le cer dela popor.

S'a stabilit urcarea contingentului de recruți cu 31.300 oameni, din cari 18.000 pentru armata comună, 6000 pentru honvezimea ungară, iar 7300 pentru landwehrul austriac. Pe baza acestei urcări efectivul (numărul soldaților) companiilor în timp de pace va fi de 92, iar cu cei 3 subofițeri de 95 soldați.

Numărul soldaților adecă efectivul companiilor dela granițele țării va fi completat la

120 de ani. Ceilalți recruți vor fi întrebuințați la reorganizarea artileriei și la cavalerie. Ungaria va avea să dea anual 106.694 recruți.

În fiecare an vor fi ruși dintre ai lor 106 mii 694 tineri spre a fi duși la miliție, să învețe arta uciderii și a jafului. Și nu e destul că brațele lor nu mai produc muncă rodnică, dar țara va trebui să-i susțină, să lucreze și să asude pentru ei. Dar până când să suferim?

IN STREINĂTATE.

*

Congresul partidului social-democrat din Franța.

La 26 Ianuarie s'a început și la 28 Ianuarie s'a sfârșit congresul partidului socialdemocrat din Franța.

După raportul înaintat congresului numărul celor ce plătesc dare de partid e de 71.765. Venitele au fost de 168.776 franci, iar cheltuelile s'au urcat la 185.184 franci. Foiaia partidului „l'Humanité” apare zilnic în 87 mii de exemplare.

Aflindu-se Franța în timpul de față înaintea alegerilor parlamentare, congresul a hotărât ca partidul nostru să nu facă legământ nici cu un partid burghez, ci singur să ia lupta la alegeri. Iar acolo unde va fi cu neputință reușita candidatului social st, tovarășii vor vota pentru republicanii, acăror persoană va fi garanță spre aceia, că se vor împotrivi aventurilor războinice și vor munci pentru înfăptuirea alianței franco-germane.

Alegerile comunale din Serbia.

Se anunță din Belgrad, că la alegerile comunale ce s'au ținut zilele trecute, au reușit în 922 comune candidații vechilor radicali, în 343 a noilor radicali, în 144 a naționaliștilor, în 84 a progresiștilor și în 15 comune au învins candidații socialiști. Resultatul alegerilor din 40 de comune încă nu e cunoscut.

America va îngreuna imigrația.

Din Washington vine știrea că parlamentul a discutat Marți în 3 Februarie proiectul de lege despre imigrație. Mai mulți au propus ștergerea punctului acela, care pretinge dela imigranți să știe scrie și citi. Însă majoritatea a hotărât ca punctul acesta să rămână neschimbat. Astfel în viitor va fi cu neputință ca cei necunoscători ai literei să mai emigreze în America.

pentru că ating mai multe milioane de oameni, nu poate fi indiferent pentru cei cari viețuiesc între hotarele statului anumit.

Cele mai însemnate, cele mai vitale chie-mări ale statului sunt acelea, cari ating și hotărâse interesele economice ale cetățenilor săi. Statul de azi dispune anual asupra multor-miltoane de coroane venite și tot atîta cheltuește an de an. Că bănetul ăsta de unde-l astringe și pentru ce-l cheltuește: acestea sunt întrebări de însemnătate cea mai mare în viața tuturor statelor. Deslegarea întrebărilor acestora e o chie-mare dintre cele mai însemnate ale politicii. Acel care renunță de-a se ocupa cu politica, acela renunță și de-a se ocupa cu trebile astea, renunță de-a cere cuvînt la desbaterea și la rezolvirea lor.

Statul însă nu rezolvă numai afaceri economice, ci exercită și putere. Prin puterea sa spre pildă statul rezolvă creșterea și educarea tuturor copiilor de pe teritoriul său. Prin puterea sa alcătuiește toate legile, cari urmăresc pe cetățeni dela leagăn până la mormânt și cari le regulează, le îndreptează toți pașii vieții. Că ce-i permis să facă și ce nu e permis, apoi ce trebuie să îndeplinească: toate astea sunt croite de stat și impuse prin povara pedepselor. Că statul cum să rezolve toate lucrurile aste, o hotărâște formările politice ale numitelor țări. Toate legile acolo se aduc, unde se dau luptele politice; așadar cel care renunță de-a se ocupa cu politica, acela renunță de-a se ocupa cu lucrurile astea și nu ține a-și spune părerea la conducerea lor.

Dar să le privim toate astea mai deaproape.

Să cercetăm întâi dată chestiunile economice. Știe orișicine, că statul își scoate venitele din două izvoare principale: dările și vămile. Aceste două sunt izvoarele de câștig din cari își trage statul venitele sale. Însă și darea și vămile pot fi de multe feluri. Vama poate fi astfel făcută ca să apese numai pe avuți, pe cei cu averi mari și să cruțe pe săraci, pe cei cu venituri puține. Dar poate fi asta și întors. La noi spre pildă statul își astringe partea cea mai mare a venitelor sale din așanumitele dări de consum, astfel că omul sărac, cel nevoiaș plătește tot atîta dare după alimentele și beutura sa ca și bogatul. Pe când interesul poporului muncitor ar fi acela, ca consumația, obiectele traiului de toate zilele — carnea, sarea, zahărul, petrolul, etc. — să nu fie apăsate de dare și statul să-și scoată venitele trebuincioase din așanumitele dări dir. etc, adecă să pună darea în sarcina bogăților, a celor cu averi multe. Vama încă poate fi astfel, ca să apese numai obiectele de cari singur bogății au lipsă. Dar poate fi și așa, ca să îngreuneze toate obiectele, de cari oamenii săraci au neapărată lipsă. Din astea reiasă așadar, că atît la rezolvirea afacerii dărilor cât și a vămilor unul e interesul muncitorilor și altul al bogăților. Interesul oamenilor săraci e acela, ca micul lor venit să rămână scutit de dare, iar obiectele de cari ei au lipsă să fie ușurate de povara vămii, ca să și-le poată cumpăra cu-n preț cât mai ieftin. Dar interesele bogăților sunt cu totul altele. Căci dacă micul venit al oamenilor săraci ar fi scutit de sub vre-o povară mai mare de stat,

Din România.

*

Congresul sindical.

Duminecă la 18/5 Ianuarie și-au ținut sindicatele muncitorești din România al cincilea congres în Ploiești, ale cărui hotărâri — după cum scrie *România Muncitoare* — vor consolida și vor deschide, fără îndoială noi perspective mișcării sindicale din țară.

Acum pentru primadață organizațiile sindicale din România s'au adunat în congres special, ceia ce e un semn înbucurător al puterii muncitorești organizate. La acest congres au luat parte delegați din toate părțile țării, și numărul mare al lor precum și al organizațiilor reprezentate au dovedit progresul organizațiilor sindicale de dincolo de Carpați.

Raportul secretarului Comisiunii Generale a sindicatelor arată, că în decursul anului 1913 numărul membrilor a scăzut, dar faptul acesta se datorește în mare parte pregătirilor războinice de astăvară. În urma scăderii membrilor au scăzut întrucâtva și venitele, însă starea asta e numai trecătoare. Indată ce situația politică și economică din țară va reveni într'un ogaș mai bun, atunci și mișcarea sindicală își va lua un avînt mai mare.

S'au discutat următoarele puncte: 1. Raportul moral și material al Comisiunii Generale; 2. Tactica mișcării; 3. Presa; 4. Casele de boală; 5. Legea asigurărilor, Proteguirea muncii femeilor și Lipsa de lucru. E de-o însemnătate mare hotărîrea congresului, ca sindicatele să introducă după metoda Apusului, Casele de boală. Acestea vor fi chemate să pună o bază stabile mișcării de acolo și să împiedece întrucâtva fluctuația atât de respingătoare a membrilor.

Alegerile din România și partidul socialdemocrat.

Am scris în numerii trecuți din *Adevărul*, că în urma schimbării de guvern din România se vor face alegeri noi, cari se vor ținea la începutul lunii Februarie v. Partidul socialdemocrat de acolo a hotărît să intre în lupta de alegere, numindu-și candidații săi în mai multe cercuri. Lupta aceasta are de țintă mai mult deșteptarea și luminarea poporului prin o campanie puternică ce se duce în toată țeara, căci e foarte slabă nădejdea ca vre-un socialist să intre în Cameră, deoarece legea electorală, pe baza căreia se fac alegerile, e tot așa de păcătoasă ca și a noastră.

atunci statul ar fi silit a-și procura trebuințele sale dela bogăți, astfel că ar pune pe avuți dare mai mare și ar arunca vama pe toate lucrurile de cari singur ei au lipsă.

Iată, acum putem bănuși, pentrucă te pare bine „domnilor” ca muncitorii să nu se ocupe cu politica. Dările și vămile acolo se aruncă, unde se aduc și celelalte legi: în Casa țării, unde e centrul oricărei vieți politice. Dacă poporul renunță a se ocupa cu politica și o ține ca petrecere ori mișelie domnească, înseamnă că nu se interesează nici de alegerile parlamentare, nici de Casa țării și cu atît mai puțin de ceia-ce se petrece acolo. Iar astfel domni aruncă dările și vămile așa cum le place lor, cum le corăspunde mai bine intereselor lor și atunci nu bogății ci săracii vor plăti darea cea multă, vămile nu vor apăsa obiectele de cari numai bogății au lipsă, ci vor scumpi mai tare lucrurile trebuincioase în viața de toate zilele a muncitorilor. E lucru firesc așadar, că domni se bucură văzînd poporul că se retrage și nu să ocupe cu politica, e firesc și strigătul din răspuțeri al lor cătră poporul muncitor, că să nu-și mai bată capul cu politica, că nu-i pentru el așa ceva!..

Însă asta încă nu e totul.

Ceia-ce am spus până acum, e numai o mică părțică din activitatea statului. Toate astea s'au referit numai la venitele statului, la aceia că statul din ce izvoare își scoate venitele. Oricît de mare e însemnătatea întrebărilor acestora, tot astfel de însemnate sunt și acelea, cari se referă la cheltuelile statului. Să vedem cum stăm cu astea? (Va urma.)

Statuia reginei Elisabeta.

— Mișelia căpitanului de poliție din Caransebeș. — Oprirea adunării de protestare a muncitorilor. — "Coleasă" domnilor, nu statuie! —

Reuniunea de binefacere a femeilor bogate din Caransebeș zilele trecute a edat un placat, în care se adresează către cetățenii patrioți cu cuvinte frumoase ca: „Pietatea și recunoștința sunt cele mai înalte simțuri ale inimei... A simți recunoștință față de aceea, care ne-a făcut bine, este datorință... etc.“ E vorba de ridicarea unui monument reginei Elisabeta în Caransebeș.

Inițiatorul acestui plan e Carol Schwab, după cum l-a descris tovarășul Donna, în numărul 4 din *Adevărul*. Acest fost sergent-major grob și sălbatic, cu ochii scăldați în sânge de înfuriat, e membru al clicei burdiste din Caransebeș. Și ca unealtă nebăgată în seamă pe atunci, pe când Burdia tot în astfel de mod își câștigase merite, a luat pildă și el, iar azi aflând ocazia de mult așteptată, a ieșit la suprafață. A venit cu planul monumentului și iute și de grabă vrea să-l înfăptuiască. Pe unde umblă îl auzi lăudându-se, că el e om ce *lucră!* Dar am voi să știm că spitalul, care de cinci ani de zile s'a plănuțit, de nu ce s'a făcut până acuma? Dl Schwab ca om ce lucră, — căci numai atunci se poate numi cineva că lucră, dacă 'n interesul public umblă mult și face ca afacerile obștești să înainteze cât mai bine, — de ce n'a intervenit pela oraș, ca să se realizeze instituțiile acelea, de cari populația are lipsă? Se spune că nu sunt bani, dar unde sunt banii orașului, ce se face cu împrumuturile ce mereu se ridică, încît locuitorii abia mai pot suporta greutatea și dările aduse pe capul lor? E foarte interesant că până mai ieri-alaltăieri nu aveau bani nici pentru spital, care e o trebuință atât de mare, iar acum au atât de mulți încît le ajunge și pentru statuie. Astfel de gospodărie pradălnică cu banii publici nu se face nicăiri, dar ce le pasă acestor oameni, cari umblă numai după interese proprii. Căci nu din respect ori recunoștință față de regină voiesc ei să ridice monument, ci pentru că cățalușului lui Tisza, adevărat lui Burdia îi stau rău afacerile, e pe cale de a se cufunda, lui Schwab tot asemenea, iar primarul Bordan e prietenul lor și nu-i părăsește nici la bine, nici la rău. Setea după „merite“ îi mîină pe fostul fileber Schwab și pe cav. ord. F. I. I. Oct. Bordan, cari ar vrea să ajungă consilieri de curte.

Partidul nostru socialdemocrat văzînd faptul acesta, a convocat o adunare în interesul muncitorilor fără lucru, ca să arate maimuțelor ăstora, să strige în urechile surzilor, că noi muncitorii suntem fără lucru, n'avem pâine, adăpost și înghețăm de frig; să arătăm orbilor că nouă nu ne trebuie statuie în astfel de vremuri grele ce trăim, ci să ni-se deie lucru, să se zidească edificile publice ce sunt proiectate, ca sutele de muncitori să lucreze și să câștige cel puțin câteva bucăți de pâine. Dar a venit rîndul căpitanului de poliție să-și facă de cap. Pentru următorul pasagiu din afișele noastre: „*Din contră s'au aflat indivizi egoiști și înbuibați, cari în aceste timpuri de serioase împrejurări, voiesc să dăruiască din banii publici 50.000 coroane pentru ridicarea unui monument*“, ne-a oprit adunarea, pe motiv, că din placatele scoase de noi se obsearvă, că adunarea nu se va ocupa cu starea muncitorilor fără lucru, ci cu chestia monumentului și astfel o adunare cu două înțelesuri el nu permite. Acest josnic servitor al clicei burdiste, primadată a permis adunarea, iar după ce a văzut placatele și apropiindu-se terminul adunării, a interzis-o. E revoltător, când acești oameni fără toate apele văd mizeria în care se află populația acestui comitat, bine știu despre inundările ce de trei ani au bîntuit, nimicind și puținul rod ce acest pămînt slab mai aduce, văzînd criza asta generală din întreaga Europă, ei tot voiesc să înăbușească cuvîntul de protestare al poporului.

Am protestat direct la ministul de interne, deoarece vicecomitele înainte a fost înțeles cu

clica, ca la caz de recurs să ne zădărnicească orice adunare ce am cere-o Dar și pe acest Sándor János, ministru de interne, cumnat alui Tisza, nu-l interesează mult de soarta muncitorilor ajunși pe drum, ci foarte simplu a înștiințat prin telefon pe vicecomitele să intervină el. Acesta, după cum am spus avînd înțelegere cu clica de aici, a aprobat ordinul căpitanului de poliție și în ziua adunării am fost înștiințați prin graiu deocamdată despre răspunsul ministrului prin vicecomite: că aprobă dispozițiunea căpitanului.

Inșă cetățenii conștienți au continuat lupta noastră mai departe și s'au prezentat la adunarea de constituire a comitetului pentru ridicarea statuii, dîndu-și exprimare părerilor lor. Dar e josnic și mișelesc că atunci când tovarășii noștri, între cari se află și mici măestri, au voit să meargă la adunarea aceasta, au fost păziți de poliție, ca nu cumva să ajungă înlăuntru.

După sfîrșitul acestei întruni de constituire am putut auzi cum țaranii români de pe la sate, aduși cu sila de notari pe aici, isbucneau în strigăte: „Coleasă“ (mămăligă), mălai și lemne ne trebuie domnilor, nu monument! Și acest popor opros, care crede că toate astea așa trebuie să fie, a suferit atîtea nedreptăți, atîtea trageri pe sfoară pînă acum, și o să sufere încă pînă atunci, pînă cînd nu-și va alege de mintuitor al său partidul socialdemocrat, acărui țintă este și care singur luptă pentru îndreptățirea și apărarea tuturor neamurilor de pe globul pămîntului.

Dumb.

Ș T I R I

***

— **Iarăși băieșii.** (*S'a întîmplat explozie în mină, au murit 26 de inși.*) Vinerea trecută s'a însîmplat în mina de cărbuni din Dortmund (Germania) o nenorocire groaznică, explodînd gazul în adîncimea pămîntului, omorînd 26 mineri și rănind foarte grav pe mai mulți. Nenorocirea aceasta în scurt timp e a doua, deoarece numai anul trecut a fost o explozie tot acolo, la care au căzut jertfa 47 mineri. Cît e de amară viața băieșilor! Decite ori se cobor în adîncul pămîntului nicicînd nu știu dacă vor mai ieși vii de acolo. Și la noi în Ungaria tocmai acești băieși sunt cei mai asupriți și de autorități, cari nu le dau voie să se organizeze.

— **Criza economică și băncile românești.** Zilele trecute s'a stabilit bilanțul pe 1913 al băncii „*Timișana*“ din Timișoara, care cu toată criza ce a fost s'a încheiat cu un profit de 246,900.73 coroane față de profitul de 22,0373.66 coroane din anul trecut. Mai toate băncile din țară se mîndresc cu astfel de profituri. Toată lumea suferă ravagiile crizei, băncile însă prosperează, căci ele au ridicat procentul cametei atât de mult, încît mai sus nici nu se mai poate. Iar poporul asudă în greul muncii, își vinde perna de sub cap și plătește spre a mări profitul acționarilor.

— **A omorît pe tatăl său** feciorul de 17 ani Dănilă Ișfan din Jidovin. Bătrînul era om foarte silitor și de multe ori își chinuia căsenii cu munca fără popas. Pe Dănilă de multe ori l'a și frecat cam binișor. Seara înainte de omor iar l-a bătut pe băiat, care s'a culcat atunci fără să fi mîncat. Dimineața la orele 3 s'a dus bătrînul Ișfan la copil și prinzîndu-l de picior l'a tras din pat, ca să meargă și să hrănească vitele. Copilul cu capul buimăcit cum era s'a umplut de minie și punînd mina pe toporul ce era lîngă pat, cu o lovitură a despărțit în două capul tatălui său. Băiatul ucigaș a fost deținut.

— **Hoți atacînd trenul.** Sâmbăta trecut doi oameni îndrăzneți au atacat un tren de poștă ce venia dinspre Zsolna către Oderberg, cu gîndul să răpiască banii ce se aflau în el. Cu opt kilometri înainte de localitatea Csacza au atacat trenul și au sărit asupra singurului om ce se afla în vagon. Inșă nu le-a reușit a îndeplini furtul, căci la auzul pocnetelor de revolver, cu eari au tras ei asupra poștașului, s'au astrîns toți oamenii din tren

și au dat năvală să prindă pe răufăcători. Unul dintre hoți văzînd pericolul s'a sinucis, iar celalalt a fost prins și dus la închisoare. În vagon erau bani în valoare de 70 mii coroane.

ACTIVITATEA NOASTRĂ.

*

Iniințarea secțiunii din Făgăraș.

În 13 Ianuarie n. s'a făcut cel dintîi pas pentru iniințarea unei secțiunii în Făgăraș. Trimis fiind din partea comitetului central tovarășul Iosif Recean, s'a ținut mai întîiu o consfătuire, la care au luat parte un număr destul de frumos de muncitori. După o frumoasă expunere a tovarășului Recean, care a arătat într'o vorbire închiegată scopul luptei pentru dobîndirea drepturilor, urmează constituirea comitetului, care s'a stabilit pe trei luni, în următorul mod: Niculae Ungurescu, președinte; Patriciu A. Chiș, secretar; Gheorghe Lăzăroie, casar; Niculea Tenghea, bibliotecar, Mihail Lazea și Niculae Zamfir controlori.

Totodată s'au stabilit ședințele pentru fieștecare Marți seara dela orele 8—10, cari se vor ținea în localul lui Müller Karol, restaurant Văsărter. Tovarășii din Făgăraș sunt rugați să ia parte în număr cât se poate de mare la aceste ședințe, cari numai spre binele nostru sunt.

*

A doua ședință s'a ținut Marți, în 27 Ianuarie n. După citirea protocolului din ședința primă, a urmat conferința tovarășului Recean asupra „*Focului*“. Această conferință deși cu un subiect științific, a fost ascultată cu cea mai vie atențiune, dovadă că și tovarășii din Făgăraș sunt dornici de a cunoaște tot mai mult tainele socialismului, cari pînă acum au fost aproape necunoscute. P. A. Chiș, secretar.

VIAȚA SINDICALĂ.

*

Adunarea generală a Uniunii lucrătorilor de pămînt și a coperativei „*Munca*“.

Duminecă în 1 Februarie n. și-a ținut adunarea generală Uniunea lucrătorilor de pămînt, despre care am amintit în numărul trecut. La adunare au luat parte 30 de delegați din partea a 24 grupe.

Tovarășul A. Csizmadia, președintele Uniunii a făcut raportul despre activitatea din anul trecut, care deși n'a adus roadele așteptate, totuși a fost îndestulătoare.

Tovarășul V. Böhm a salutat adunarea în numele partidului socialdemocrat și a Comisiei Generale a sindicatelor, spunînd că în Ungaria, care e stat agrar, organizarea muncitorilor de pămînt e o cerință arzătoare, deoarece numai prin organizarea lor se poate forma o tabără puternică a muncitorimei luptătoare și conștiente.

A urmat apoi discuția asupra raportului, care fiind primit s'a făcut alegerea noului comitet.

După asta a urmat tov. George Nistor, care a raportat în privința ridicării cotizațiilor de membrii. Spune că împrejurările silesc Uniunea să înceapă lupta pe altă bază, căutînd să facă rost de mijloace materiale, deoarece numai așa se pot aștepta rezultate serioase. Adunarea a primit propunerea comitetului, de-a ridica cu 10 fileri cotele săptămînale ale membrilor.

*

Luni s'a ținut și adunarea generală a coperativei „*Munca*“, la care s'au reprezentat prin delegați 241 membrii cu 252 acțiuni. Din raportul anual iese la iveală, că cooperativa în anul prim al existenței sale a avut o circulație de 113.984.24 coroane. Din cauza triștelor împrejurări economice și a ploilor multe de anul trecut nu s'a putut ajunge la un rezultat mai mare. Dar totuși s'a ajuns, că membrii coperativei au putut câștiga zilnic câte 5 coroane, atunci când la interprenori privați se plătea numai 3—4 coroane.

După o mică discuție raportul direcțiunii a fost primit și la urmă s'a ales noua direcțiune a coperativei.

Redactată de un comitet.
Redactor responsabil: Ioan Flueraș.